

danjega stanja ljudskega šolstva v češkem kraljestvu.

Obrtne šole, rokodelske, strokovne in nadaljevalne, koje zavzajajo največ prostora, odmerjenega šolski izložbi, srednje šole so skoro vse priglasile udeležbo svojo v izložbi.

Visoke šole se kot take ne udeležijo izložbe. V poravnanje izdatkov za šolsko izložbo je dovolilo naučno ministersvo 8000 gld. Vrh tega je deželni šolski svet dovolil, da se pokrijejo krajevni izdatki iz prebitkov šolskih proračunov za l. 1890. event. 1891.

Soditi po tem, česar se je učinilo za XXIII. skupino (šolstvo) v praški izložbi, nádejati se je, da bode ta oddelek dostojno zastopan, a to tembolj, ker so vsi dotični organi (dež. šolski svet, šolski razstavini odbor, zastopniki dež. šol. sveta, med njimi podpredsednik g. Zabusch in dvorni svétnik vit. Kofistka) po svojih močeh pripomogli za dosego napominane svrhe.

Dalje bode odbor „Pedagogiškega društva v Pragi“ za preskrbljevanje stanovanj došlim učiteljem skrbel za primerno nastanjenje. Predsednik tega odbora je v Slovencih poznati češki pisatelj in poseben prijatelj našemu narodu g. Jan Lego. V tem odboru se nahajajo znalci vseh slo-

vanskih jezikov in francoščine. Svrha stanovanskega odbora je, slovanskim učiteljem (torej tudi slovenskim) preskrbeti brezplačno stanovanje in v kolikor móči cenejo hrano. Na vsa pismena vprašanja daje pojasnila gosp. Jan Lego v Pragi — Žižkov, Miličeva ul. št. 472.

Izložbeni odbor je zgradil stavb za 950.000 gld. in zasebniki so postavili vrhu tega 106 paviljonov za 1,032.000 gld. Vse porabljeno površje na razstavišči znaša 76.000 štirijaških metrov, in je torej praška izložba ne samo gledé obsežnosti, temveč tudi raznosti jedna največjih deželnih izložeb, koje so bile doslej prirejene v Evropi.

Izložba v Pragi bode pa pokazala, kaj pomeni češko kraljestvo v okviru države naše: da je najbolj napredna dežela v narodno-gospodarskem in šolskem oziru ter na prvi stopinji gledé finančne moči in prevage svoje. Izložba češkega kraljestva bode izložba najboljših in najbrojnejših izdelkov vsega cesarstva.*)

Anton Sušnik — Ljubljana.

*) Ta članek priobčujemo z željo, da bi se slovensko učiteljstvo v toliki meri zanimalo za češko šolstvo, kakor se češko učiteljstvo zanima za napredek v našem šolstvu. Češka je bila in je še gledé razvitja šolstva prva dežela v Avstriji. Medsebojna uzajemnost bode v korist naši širji in ožji domovini. Ured.

Navod

za izdelovanje pridvižnih (relief) zemljevidov.

Naš „Tovariš“ je že večkrat učiteljstvo opozoril na pridvižne zemljevide kot izvrstni učni pripomoček za zemljepisje. Tak zemljevid je ravnokar izdal vojaški zemljepisni zavod na Dunaji za štajersko deželo ki velja 35 gld.

V sledečem hočemo podati tudi kratek navod, kako lahko sleherni učitelj izdela tak zemljevid za svojo bližnjo okolico, katerega z najboljšim vspehom lahko rabi v šoli pri zemljepisnem pouku.

„V ta namen si pripravimo gladko desko v obliki in velikosti kakoršno hočemo dati zemljevidu. Da ne postane deska vegasta, napravimo na spodnji strani letvice (lašte) iz trdega lesa. Na to desko prilepimo zemljevid, ki smo ga natančno izrisali po kakem generalnem zemljevidu. Potem označimo razne visočine gričev, gorá in dolin. V te točke zapičimo žičnike (parižke čavlje = Drahtstifte) v primerni velikosti, ki smo jo posneli po merilu. Pri meritvi rabimo cirkel ter zabijemo

žičnike tako globoko v desko, da se njih dolžina ujema z dotično visokostjo gore i. t. d. Na ta način smo dobili nekak matematični relief, ki nam razodeva navpično izobražbo našega ozemlja (pokrajine). Sedaj natlačimo med žičnike ilovice (gline), struge potokov in rek pa iztaknemo z iglicami (knoflicami). Potem je treba natančno opazovati površino zemlje v prirodi ter z modelirnim klincem v glino vtisniti taiste podobe tako, da natanko razločimo razne griče, gore, ravnine in doline. Pri tem delu je treba mnogo natančnosti in potrpežljivosti.

Ko je površina zemlje v glini vpodobljena, napravimo okrog našega zemljevida lesen okvir ter ga oblijemo z mavcem.*) Da dobi oblika več trdnosti, vtisnemo v mehki mavec (gips) železne šibke (paličke). Sedaj smo dobili negativno podobo ali matrico, katero previdno obrnemo, potem pa rahlo iz nje glino poberemo. Ako hočemo dobiti pravo podobo zemljevida, potem pomazemo matrico s toplo milino vodo (žai-fnico), v katero smo curili nekoliko kapljic olja, da se naredi tanka skorjica. Potem

*) Kako se to dela, najdemo natanko opisano v III. Ped. letniku str. 211 in 212, članek »O modeliranju.«

vlijemo v matrico zopet v vodi raztopljen gips vsaj 1 cm na debelo ter potisnemo v še mehko tvarino kos organtina ali platna. Gips ima sedaj dobro podlogo. Ko se gips popolnoma strdi, vzame se previdno iz matrice ter napravimo okrog gipsne podobe lesen okvir ter podrobnosti na zemljevidu izdelamo (izpraskamo) z dletu podobnim modelirskim železom. Zemljevid postane še bolj pregleden, ako ga primerno obarvamo, da se že od daloč vidi polje, gozdi, skalovje, snežniki i. t. d. Obarvanje se najbolje vrši z oljnatimi barvami, poprej pa je treba relief prevleči z redko limno tekočino in belo oljnato barvo. Posamezna znamenja naj bodo taka, kakor na situacijskih zemljevidih. Učitelj posebno lahko izdeluje pokrajinske pridvižne zemljevide, ako ima Lergetporerjev idealni zemljevid pred seboj.

Ako se učenci učé po takih zemljevidih, dobé kaj hitro jasne zemljepisne pojme ter razumejo potem vsak drugi zemljevid. Dobro je tudi, ako učitelj na šolsko tablo nariše zemljevid okolice, katero jim je poprej razložil na svojem relief-zemljevidu.

—z—

Učitelja - voditelja uradne knjige.

Vesten gospodar si zapisuje važne dogodke, ki vplivajo na gospodarstvo in njega razvoj, zapisuje si važne gospodarske izdatke ter končno stavi nekak spregled, oziraje se na dohodke in stroške, uspehe in ovire, katere se mu tekom leta javijo.

Tudi šola je polje umnega gospodarstva — a gospodarstva z duševnimi močmi! Vesten učitelj si beleži obravnavano tvarino, važne dogodke, kateri vplivajo na razvoj šole in pouka, ovire, katere preté rednemu šolskemu obiskovanju i. dr. Kakor gospodar, istotako izplačuje tudi učitelj prisluzeno plačilo.

Težavno, odgovorno je stališče učitelja, a še težavnejše ono šolovodje. Od obeh se zahteva vstrajnosti, neutrudnega delovanja in v uradnem poslovanju primerne taktike.

V svrhu natančne kontrole pouka, šolskega obiskovanja, napredka v šoli in mnogo drugega ukazuje ministerijalni ukaz z dné 20. vel. srpana 1870. l. v § 33., da je učitelj odgovoren za natančno vodbo nekaterih uradnih knjig, kakor: zapisnika, tednika in razrednice.

Šolovodja, bodi si že kakeršne kategorije, odgovoren je tudi, da se natančno vodijo: šolska matica, opravljeni zapisnik, inventar in še nekaj drugih uradnih knjig.